

Bölüm 2

DARA SOMUT KÜLTÜR MİRASININ SÜRDÜRÜLEBİLMESİ VE KORUNMASINA İLİŞKİN ÖNERİLER

Çiğdem Belgin DİKMEN¹

GİRİŞ

Tarihsel süreç içerisinde pek çok uygarlığa ev sahipliği yapmış olan Anadolu, bu uygarlıkların en özel yapılarından oluşan zengin bir somut kültür mirasına sahiptir. Bu bağlamda Anadolu'da çeşitli uygarlıklar tarafından kurulmuş, varlığı bilinen ve bilimsel araştırma kazıları ile ortaya çıkarılan çok sayıda antik kent bulunmaktadır. Geçmişte her biri nüfusu; ticari, askeri ve ekonomik önemi ve üzerindeki kültür mirası ile ayrı bir değer taşıyan bu kentler, günümüzde genellikle açık hava müzesi olarak korunan kentsel alanlardır. Mardin'in 30 km. güneydoğusunda konumlanan ve Mardin merkez ilçeye (Artuklu) bağlı olan Dara; coğrafi yapısı, topografyası ve iklimi nedeniyle ilkçağlardan günümüze yerleşim alanı olarak tercih edilmiş, tarihsel süreç içerisinde pek çok uygarlık tarafından çeşitli amaçlar ile kesintisiz olarak kullanılmış, Cumhuriyet'in ilanından sonra özgün adıyla Dara antik kentinin üzerine kurulmuş ve bu isimle anılmıştır. Dara içerisinden geçen ve bir dönem yerleşim için önemli su kaynağı olan Oğuz Deresi nedeniyle olsa gerek- Oğuz Köyü olarak da bilinmektedir (İslam Ansiklopedisi, 1950, ss. 320-321; Tuğlacı, 1985, ss.241-242). 2012 yılına kadar Zindan, Kale, Cami ve Hacı mahallelerinden oluşan bir köy statüsündeki yerleşiminin adı; 2012 yılında çıkarılan 6360 Sayılı Kanun kapsamında Mardin Belediyesi'nin Büyükşehir statüsüne alınması ile Oğuz Mahallesi olarak değişmiştir (URL 1). Bu nedenle Dara'nın köy (Oğuz Köyü) olarak anıldığı dönemdeki adı ile Zindan, Kale, Cami ve Hacı mahalleleri bu çalışmada bölge olarak tanımlanmıştır.

¹ Doç. Dr. Yozgat Bozok Üniversitesi Mühendislik Mimarlık Fakültesi. Mimarlık Bölümü, cbelgin.dikmen@gmail.com

canlandırılması; bölge halkının fiziksel, sosyal ve ekonomik koşullarının iyileştirilebilmesi, eğitim ve üretim ve çalışma alternatiflerinin yaratılması, Dara'da süren kırsal yaşamın niteliklerinin arttırılarak korunmasına destek olacaktır.

KAYNAKLAR

- ATN İmar Planlama A.Ş. Arşivi.
- Ahunbay, M. (1990). *Dara-Anastasiopolis*. T. C. Kültür Bakanlığı Anıtlar ve Müzeler Genel Müdürlüğü 1989 Yılı Çalışmaları XII. Kazı Sonuçları Toplantısı I, 28 Mayıs-01 Haziran 1990, Ankara, s. 391-393.
- Ahunbay, M. (1991). *Dara-Anastasiopolis*. T. C. Kültür Bakanlığı Anıtlar ve Müzeler Genel Müdürlüğü 1990 Yılı Çalışmaları XIII. Kazı Sonuçları Toplantısı I, 27-31 Mayıs 1991, Ankara, s. 198-203.
- Ahunbay, M. (2005). Antik Mardin. F. Özdem (Ed.). *Taşın Belleği Mardin*. (içinde s. 41-75). İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Brands, G. (2004). Ein Baukomplex in Dara-Anastasiopolis. *Jahrbuch für Antike und Christentum*. Jahrgang 47, 144-155. Deutschland.
- Croce, B. & Crow, J. (1983). Procopius and Dara. *The Journal of Roman Studies*, 148-150.
- Dikmen Ç.B. ve Toruk F. Arşivi, 2018
- İslam Ansiklopedisi. (1950). Mardin. Cilt: 7. s. 317-322. (Ed. Minorsky, V.). İstanbul: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları. Milli Eğitim Basımevi.
- Garbrecht, G. (1991). *Flood control dams of Mardin Dara*. Die Staumauren Von Dara, p. 3-8. Historische Talsperren Stuttgart.
- Göyünç, N. (1991). XVI. Yüzyılda Mardin Sancağı. s. 65. Basım yeri: Ankara. Türk Tarih Kurumu.
- İbn-i Batuta, (2019). *İbn-i Batuta seyahatnamesi*. (Çev. Aykut, S. A.) İstanbul: Yapı Kredi Yayınları
- İbn Cübeyr, (2003). *Endülüsten kutsal topraklara*. s. 176, (Çev. Güler, İ.), İstanbul: Selenge Yayınları.
- İnciciyan, L. P. (1974). *Osmanlı Rumelisi tarih ve coğrafyası*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yayınları.
- Mardin Büyükşehir Belediye Arşivi (Erişim Tarihi: 24.06.2019)
- Smith, R. P. (1860). *John of Ephesus*. The third part of Ecclesiastical History of John Bishop of Ephesus p. 379-384. Oxford. Oxford University Press.
- Thomson, R. & Howard, J. J. (1999). *The Armenian History attributed to sebeos*. p. 57-59. Liverpool: Liverpool University Press.
- Tuğlacı, P. (1985). *Osmanlı Şehirleri*. İstanbul: Milliyet Yayınları. s. 238-242.

İNTERNET KAYNAKLAR

- URL 1 Resmi Gazete. Yayımlı Tarihi: 24.06.1973. Kabul Tarihi: 12.11.2012. Sayısı: 28489. 6360 Sayılı Kanun (On Üç İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Altı İlçe Kurulması ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnemelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun) (2012) <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2012/12/20121206.pdf>, (Erişim Tarihi: 01.08.2018)

- URL 2 **Dara Mahallesi Nüfusu (Artuklu Mardin)** (<http://www.artuklu.gov.tr/ilcemizin-nufus-durumu>), (Erişim Tarihi: 01.08.2018)
- URL 3 Dara *Encyclopedia Iranica* (<https://iranicaonline.org/articles/dara-the-name-of-a-parthian-city-and-of-a-byzantine-garrison-town-of-the-sasanian-period>), (Erişim Tarihi: 11.01.2019)
- URL 4 Tosun, M. (2018). Kuruluş, Yükseliş ve Çöküşü ile Roma'nın Mezopotamya'daki Son Varlık Göstergesi: Dara (Anastasiopolis-Iustiniana Nova), *Amisos, Cilt: 3, Sayı: 5*, s. 455-480. (<https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/611025>), (Erişim Tarihi: 11.01.2019)
- URL 5 Dikmen Ç.B.ve Toruk, F. (2019). Tarihsel Süreç İçerisinde Anadolu'da Su Yapıları: Dara. *Researcher: Social Science Studies. Cilt 7, Sayı 4*. s. 386-416. (http://www.rssstudies.com/?mod=makale_tr_ozet&makale_id=39274), (Erişim Tarihi: 28.12.2019)
- URL 6 Harman Aslan, E. ve Can, C. (2017). Arkeolojik ve Kırsal Mimari Miras Birlikliğinden Korunabilirliği: Oğuz/Dara Antik Kenti Örneği, *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi. Cilt:16 Sayı:62*, s. 1063-1080 (<https://dergipark.org.tr/tr/pub/esosder/issue/28698/318330>), (Erişim Tarihi: 12.03.2018)
- URL 7 Kütük, A. (2016). 19. Yüzyıl Batılı Seyyahlarının Antik Dara (Anastasiopolis) Şehri ile İlgili Gözlemleri, *Artuklu İnsan ve Toplum Bilim Dergisi. 1(1)*. s. 55-63. (<https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/281803>), (Erişim Tarihi: 21.04.2018)
- URL 8 Southgate, H., (1844), *Narrative of A Visit to the Syrian (Jacobite) Church of Mesopotamia, State of Christianity in Turkey*, p. 187-190, New York: D. Appleton and Co. (<https://archive.org/details/narrativeofvisit00soutrich/page/iv>), Erişim Tarihi: 15.06.2018)
- URL 9 Kütük, A. (2013). Bizans İmparatorluğu'nun Alternatif İstihkâm Şehri: Dara (Anastasiopolis) Kuruluşu ve Günümüze Kadarki Durumu, *Fırat Üniversitesi Orta Doğu Araştırmaları Dergisi Cilt: VIII, Sayı:2*, s. 69-85. Elazığ. (<http://ortadogu.firat.edu.tr/ortadogu/VIII/II/butun.pdf>), (Erişim Tarihi: 21.04.2018)
- URL10 Kinneir, J. M. (1813). *Geographical Memoir of the Persian Empire*. p. 263, 339, 436-440. London: Printed for John Murray <https://books.google.com.tr/books?id=EsFaAAAAcAAJ&pg=PA438&lpg=PA438&dq=Kinneir+1813+dara&source=bl&ots=kq5dpD2dDQ&sig=ACfU3U1Dlirq3KgB0Nyq3YgkmAYbQvOcYA&hl=tr&sa=X&ved=2ahUKEwjit46KltLrAhUZhlwKHYhvDOIQ6AEwBnoECACQAQ#v=onepage&q=Kinneir%201813%20dara&f=false>) (Erişim Tarihi: 21.04.2018)
- URL 11 Can, B. ve Erdoğan, N. (2014). *Dara, Bizans-Sasani Sınırında Bir Garnizon Kenti ve Kazıları* Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Arkeoloji Bölümü 40. Kuruluş Yılı Armağanı *Anadolu'nun Zirvesinde Türk Arkeolojisinin 40 Yılı* (Haz. Kasapoğlu, H. ve Yılmaz, M. A.). s. 347-372. Ankara: *Bilgin Kültür Sanat Yayınları* (https://www.academia.edu/36141557/Dara_Bizans_Sasani_S%C4%B1n%C4%B1r%C4%B1nda_Bir_Garnizon_Kenti_ve_Kaz%C4%B1lar%C4%B1), (Erişim Tarihi: 21.09.2018)
- URL 12 Yıldız, İ., Koç, E. (2010). Mardin'deki Tarihi Köprüler Üzerine Bir Değerlendirme *Mukaddime. Sayı 2*. s. 97-101. (<https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/184123>), (Erişim Tarihi: 11.01.2019)
- URL 13 Direk Subaşı, Y., (2019). Mimari Açından Şuayb ve Dara Antik Kentlerinin Kırsal ve Kültürel Turizm Özelliklerini Araştırmak. *Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi Ek-1 Özel Sayı*, s. 125-152. (<https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/927660>), Erişim Tarihi: 11.01.2020)